

ΟΙ ΔΙΔΥΜΟΙ ΛΟΓΟΙ

(ΚΗΔΕΙΑΣ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ)

Ο θάνατος εἶναι βεβαίως δεινὸν πρὸς τὸ ὁποῖον ἡ ἀτελής φύσις τῶν ἀνθρώπων ἀδυνατεῖ νὰ οἰκειωθῇ καὶ μόνον ἡ παραβολή του πρὸς τυχὸν δεινότερον ἐλαφρύνει ἴσως τὴν ἐξ αὐτοῦ ἐντύπωσιν.

Οἱ ἐπικηδεῖαι λόγοι κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους παρέχουσιν ὑπηρεσίαν τοιαύτην συγκριτικήν· διότι συνήθως μαστίζουσι τοὺς βαρυπενθοῦντας φοιτητάς τῶν κηδειῶν καὶ τοὺς υποχρεοῦσιν ἔστω καὶ πρὸς στιγμήν νὰ λησμονῶσι τὴν στέρησιν τῶν οἰκείων ἢ φίλων ἀπέναντι τοῦ ἐνσκήπτοντος ῥήτορος, ὅστις ἐπωφελοῦμενος τῆς ἀφασίας τοῦ νεκροῦ τῷ δίδει τὸ τελευταῖον ἐγκόσμιον ράπισμα εἰς πεζὸν ἢ ἔμμετρον λόγον μετὰ τόσης δριμύτητος ἐνίοτε, ὥστε νὰ καθίσταται ἀνέφικτος ἡ ἐπανάληψις τοῦ θαύματος τοῦ Λαζάρου, ἂν ὑποτεθῇ ὅτι ἠδύναντο νὰ ὑπάρξωσι τὰ πρὸς τοῦτο στοιχεῖα. Ἄν ἀξίζη ἡ τοιαύτη ἄστοργος ῥητορική ὑπηρεσία τὸν κόπον τόσων ἀνθρώπων δὲν ἐξετάζομεν. Ἐπὶ τοῦ παρόντος περιοριζόμεθα νὰ ρίψωμεν τὸ σφάλμα τῶν ἐπικηδεῶν εἰς τοὺς νεκροὺς μᾶλλον ἢ τοὺς ζῶντας, ἀφοῦ πολλοὶ ὀλίγοι ἀπηγόρευσαν τὴν τελευταίαν ταύτην ἐπίδειξιν, τῆς ὁποίας καὶ τὸν σκοπὸν ἐγνώρισαν καὶ τὰς πρὸς τὴν μνήμην των ζημίας βεβαίως ὑπώπτεισαν.

Ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι τὸ ἀνέκδοτον, τὸ ὁποῖον παρακατιόντες θέλομεν ἀφηγηθῇ, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ἐξ ἴσου τοῖς νεκροῖς καὶ τοῖς ζῶσι κατὰ τῶν ἐπικηδεῶν ῥητορικῶν ἐπιθέσεων, ἀποφασίζομεν νὰ τὸ δημοσιεύσωμεν.

..

Ἐκδεύετο πρό τινας χρόνου ἐν Ἀθήναις ὁ Ἀθανάσιος Τομαρᾶς πρώην βουλευτῆς ἐκ τῆς Στερεᾶς. Ὁ μακαρίτης

εἶχε γεννηθῇ πολιτευόμενος ἐν ἐποχῇ, καθ' ἣν ἡ ἕξις καὶ ἡ ἔλλειψις πάσης ἄλλης ἐνασχολήσεως ἀπετέλουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ στοιχεῖα τῶν ἀντιπροσώπων ἐν τῇ Βουλῇ. Ἀρειμάνιος ἐκ τρυφερᾶς ἡλικίας ἐφόρει τὸ ἐθνικὸν ἔνδυμα καὶ ἀπὸ τοῦ σελαχίου τοῦ ἐσελάχιζε πανοπλία, δίδουσα ἀμυδρὰν ἰδέαν ὀπλοστασίου. Ἡ ἐπιστράτευσις δι' αὐτὸν ἦτο κατὰστασις διαρκῆς, οὐχὶ δ' ἅπαξ ἡ συμπεριφορὰ του πρὸς πολιτικούς ἀντιπάλους, ἐναμίλλου εἶδους καὶ σελαχίου, προεκάλεσε τὴν ἀνάμειν τῆς Δικαιοσύνης, ὅπως, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ἀποδειχθῇ ἡ ἀγνοτέρα ἀνθρῶς ἀθωότης του καὶ ὅπως στερεωθῇ παρὰ τοῖς συμπολίταις του ἡ ἰσχὺς καὶ ἡ φήμη ἀληθοῦς παλληκαρίου. Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς πρώτης του νεότητος, προνοῶν βεδαίως ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τῆς χώρας ὑπὸ γεωργικὴν ἔποψιν, εἶχε κηρύξει κατ' ἰδίαν τραγικὸν πόλεμον ἐξοντώσεως κατὰ τῶν κατοικίων τῶν μελλόντων πολιτικῶν του ἀντιπάλων· πιστὸς δὲ εἰς τὰς ἀρχάς του βραδύτερον ἐν τῇ Βουλῇ ἐψήφισεν ἐν συνειδήσει τὴν βαρεῖαν φορολογίαν κατὰ τοῦ ἐπιόλαδοῦς ὄντως τετραπόδου.

Κατὰ τὰς διαφόρους ἐκφάνσεις πατριωτισμοῦ ἐν ὥρᾳ τῶν γνωστῶν τελευταίων πολέμων μας πρὸς τὴν Τουρκίαν ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος μὲ τὸ ἀζημίωτόν του δι' ἰδίου ἀνεξαρτήτου σώματος καὶ ἔφαγεν ἀρκετὰ ψητὰ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς γείτονος χώρας. Ἄλλ' ἐπέπρωτο ἐκάστοτε ἡ ἀνήθικος Διπλωματία ν' ἀνακόπη τὴν πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν πορείαν τόσων σωμάτων καὶ μεταξύ ἄλλων γενικωτέρων ζημιῶν νὰ παρακωλύῃ καὶ τὸ ἔνδοξον στρατιωτικὸν στάδιον τοῦ μακαρίτου καπετὰν Θανάση.

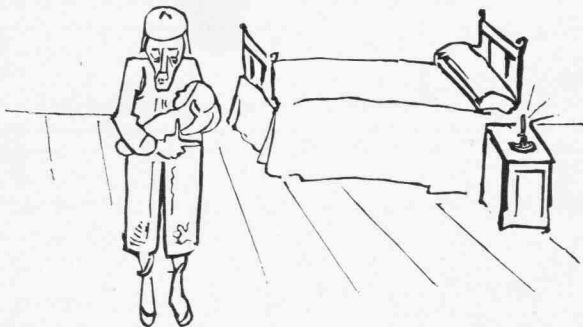
Ὡς βουλευτὴς ἐκ τῆς Ἐπαρχίας του ὑπεστήριξε πάντοτε μόνον διὰ τοῦ γρόνθου, διότι δὲν ἐφόρει ἐν Ἀθήναις τὸ σελάχιον, ὅλα τὰ ἐπαρχιακὰ ζητήματα κατὰ τῶν τολμηρῶν ἀντιφρονούντων καὶ ἔλαβε μέρος ἐπὶ τὸ ὁμηρικώτερον εἰς πάσας τὰς θορυβώδεις προσωπικὰς συζητήσεις ὀρθίος ἀπὸ τῆς θέσεώς του διὰ γλώσσης μὴ δυναμένης ν' ἀποτυπωθῇ ἀκριδῶς εἰς τὰ πρακτικὰ ἀφοῦ δὲν εἰσῆχθη ἔτι τὸ φωνόγραφον ὡς ἐπίκουρον τῆς στενογραφίας. Καὶ ἐπετύχανε πάντοτε καὶ ἦτο πιστὸς εἰς τὸ κόμμα ὡς βουλευτὴς μέχρι τῆς ἀπαισίου διὰ τὸν τόπον στιγμῆς καθ' ἣν ἀπέτυχεν ἀσθενήσας κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ 187·.

Ἡ Κυβέρνησις οὐ μόνον προεβίβασε τὸν ἀποτυχόντα φίλον της εἰς ταξιδίρχην ἀλλ' ἐπρονόησε νὰ βραβεύσῃ τὴν μέχρι τότε ἀφοσίωσίν του διορίζουσα αὐτὸν Νομάρχην εἰς ὑπὸ δυσμένειαν διατελοῦντα ἀντιπολιτευόμενον Νόμον.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΟΞΥΜΩΡΑ

ΣΚΗΝΗ Α΄.

[Ἐκ τῆς πραγματικῆς σχολῆς]

Ὁ καρπὸς τοῦ ἔρωτος εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ΣΥΖΥΓΟΥ.

Ἀφῆκεν ἐποχὴν ἡ διοικητικὴ τοῦ ὑπηρεσίας, ὡς εἶπετο· διότι ἀπὸ Τουρκοκρατίας οὐδεὶς ἐνεθυμεῖτο τοιαύτην προσωπικότητα ἐν τῇ ἀρχῇ. Ὡς δεῖγμα ἀστεῖον τῶν διοικητικῶν του γνώσεων σημειοῦμεν ὅτι ἐζήτησεν ἐπισήμως παρὰ τοῦ Ὑπουργείου νὰ διορίσῃ δήμαρχον ἀνεψιὸν του τινὰ καὶ κληρονόμον τῶν προτερημάτων του εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ αὐθάδους ἐκλεκτοῦ τοῦ Λαοῦ ὅστις δὲν ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ ἀστακοὺς ἐν τῇ μὴ παραλίῳ ἄλλως τε ἐκείνῃ χώρᾳ ζητηθέντας ὑπὸ τῆς κυρίας Νομάρχου λόγῳ καταστάσεως ἐνδιαφερούσης.

..

Τὸ μοιραῖον τέλος ἐπῆλθε τῇ 16 Αὐγούστου 188· ἡμέρᾳ δηλ. καθ' ἣν ἡ Ἐκκλησία ἀναγράφει ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Μανδηλίου. Ἡ σύμπτωσις αὕτη προκειμένου περὶ νεκροῦ μὴ ἀγνωρίσαντος ἐν ζωῇ τὴν χρῆσιν τῶν ῥινομάκτρων ἐσημειώθη ὑπὸ τοῦ ῥιπόρτερ τῆς ἐποχῆς.

Ὁ Τηλέγραφος διεδίδαζε καθ' ὅλην τὴν νύκτα τὰς πενθίμους ἐκφράσεις τῆς ἀπαλλαγείσης Ἐπαρχίας τοῦ νεκροῦ, παρεσκευάζοντο δὲ οἱ ἀπαραίτητοι στέφανοι, ὅτε ἀστραπηδὸς ν δε-

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΟΞΥΜΩΡΑ

ΕΚΗΝΗ Β'.

[Ἐκ τῆς ρομαντικῆς σχολῆς].

Ἡ σύζυγος εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ΕΡΩΤΟΣ.

δόθη ὅτι ὁ πρῶν Γυμνασιάρχης κ. Θαδαῖος κατεγίνετο εἰς συγγραφὴν ἐπιταφίου κατ' αἴτησιν τῆς οἰκογενείας. Ἐκτὸς τούτου ὅτι εἰς τῶν βουλευτῶν τῆς Ἐπαρχίας ἔλαβεν, ἀγνωστον πόθεν, ἐντολὴν νὰ ἐκφωνήσῃ κατάλληλον ἐπικήδειον!

Ὁ τύπος ἔδριθε λεπτομερειῶν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κηδείας, ἀνεφέροντο δὲ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ρητόρων. Καὶ περὶ μὲν τοῦ κυρίου Θαδαίου ἡ διάδοσις ἐκρίθη πως φυσική· τὸ νὰ ὁμιλήσῃ ὅμως βουλευτὴς... ἦτο τόσῳ σπάνιον... ὥστε οἱ γινώσκοντες τὰ πράγματα τὸ ἐχαρακτήρισαν ὡς ὑπουργικὴν ὑποψηφιότητα, ἀφοῦ ἰδίως ἐτύγχανε γνωστὸν ὅτι ὁ ἀξιότιμος ἐκ... ἀντιπρόσωπος δὲν διεκρίνετο ἐπὶ μορφῶσει.

Τὸ πρᾶγμα ὅμως ἦτο ἀπλούστατον· ὁ βουλευτὴς εἶχεν ἐγκαίρως ἀποτανθῇ εἰς φίλον του γνωστὸν συνεργάτην ἐφημερίδος, ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε τὴν σύνταξιν τοῦ καταλλήλου λόγου καὶ δὲν τῷ ὑπελείπετο ἄλλο τι ἐκτὸς τῆς μετὰ στόμφου ἀναγνώσεως ἐπ' ἐκκλησίας.

..

Ὁ πρῶν Γυμνασιάρχης ἐν πρῶτῃ ἔνδυμασίᾳ καὶ ἀκτένιστος ἔτι κτενίζει ἐν τῷ γραφείῳ του τὸν ἐπιτάφιον ἐγκατα-

σπείρων ῥήτᾳ καὶ ιδέας συληθείσας ἀπὸ διαφόρων τόμων ἀνοικτῶν ἔτι ἐνώπιόν του. Ὅλοι ἐν τῷ οἴκῳ πατρὸς κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον εἰς τὰ νύχια ὅπως μὴ ταραῖωσι τὸν ἐργαζόμενον, ὅτε αἰφνης ἠκούσθῃ εἰς τὴν θύραν ἐλαφρὸς κτύπος ἐπισκέπτου. Ἦτο ὁ προμνημονευθεὶς γνωστὸς συνεργότης ἡμεριδὸς· ἤρχετο ἐγκαίρως ὅπως ζητήσῃ πρῶτος πρὸς δημοσίευσιν τὸν ἐπιτάφιον τοῦ κ. Γυμνασιάρχου καταγινομένου ἔτι ὡς εἶδομεν εἰς τὸν τοῦ λόγου τοκετόν, ὅστις, ἂν κρίνωμεν ἐκ τῶν πλυσῶν ὠδίνων, καὶ τοῦ εἰσδιδόντος μετὰ τὴν ἐκφώνησιν ἐπιλογίου πυρετοῦ, δὲν ὑπῆρξεν εὐτυχής.

Κατόπιν πολλῶν ἐκφράσεων μετριοφροσύνης ἀπὸ μέρους τοῦ κ. Θαδαίου καὶ δῆθεν θαυμασμοῦ πρὸς τὸ ῥητορικὸν ἀριστοτέχνημα ἐκδηλωθέντος ὑπὸ τοῦ τρίβωνος ριπόρτερ, ὁ λόγος ἀντεγράφη εἰς τὸ καθαρὸν καὶ ἐδόθη πρὸς τύπωσιν.

Ἐλλείψει ὅμως χρόνου ὁ ριπόρτερ ἔγνω ν' ἀντιγράψῃ ἐκ νέου ἀπλῶς τὸν λόγον τοῦ κ. Θαδαίου καὶ νὰ ἐγχειρίσῃ τὸ ἀντίγραφον πρὸς ἐκφώνησιν εἰς τὸν ἀνυπομονοῦντα βουλευτὴν, ἀφοῦ μεταξὺ Ναοῦ καὶ τάφου... ὑπάρχει χάος ἀμέτρητον δυνάμενον νὰ καταπῇ ὄχι μόνον τὴν μνήμην τῶν ἀκροατῶν ἀλλὰ καὶ ἄτι περισσότερον.

— Ἄλλως τε, ἐσκέφθη ὁ Ῥιπόρτερ, ποῖος ἀκούει ἢ ποῖος προσέχει εἰς τοὺς ἐπικηδείους λόγους, ἐν ᾧ χρόνῳ μάλιστα ἢ ἀκουστικῇ τῆς Μητροπόλεως σὰς παρουσιάς; ἐνίοτε εἰς τὸ οὐς τὴν λέξιν π.χ. κατήφεια ὡς κατὰ φύσιν;

..

Ἦ τὰ μαῦρα ντυμένος ὁ εὐρύστερνος βουλευτής, τὸν ὁποῖον χαρακτηρίζει φωνὴ ἰσχυρά καὶ θάρρος ἀπορρέον ἐκ τῶν ἰσχυρῶν του μυῶνων, λαμβάνει τὴν συνήθη εὐχὴν παρὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἐν τῷ Ναῷ τῆς Μητροπόλεως καὶ ἀρχίζει τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ λόγου μετὰ στόμφου σχετιζομένου πρὸς τὸ ἀξίωμα του. «Ἐὰν εἶχον τὴν φωνὴν Δημοσθένειον,» ἀναγινώσκει ἐν ἀρχῇ ὁ ῥήτωρ καὶ ἐπακολουθεῖ κομβολόγιον ἐὰν, ὅπως μάθῃ ὁ κόσμος τί θὰ ἔκαμνε.... «τότε μόλις θὰ ἠδυνάμην, ἐπιφέρει, νὰ εἰκονίσω ἐπακριδῶς τὸν πολίτην, τὸν πολιτευτὴν, τὸν στρατηγόν, τὸν πατέρα τῆς Ἐπαρχίας καὶ τῆς οἰκογενείας του.» Αἱ πομπῶδεις διαδέχονται τὰς λυρικὰς περιόδους καὶ «ἀντιλαλοῦσιν οἱ κάμποι καὶ αἱ χαράδραι τῆς Στερεᾶς» τὸ κελάδημα τοῦ πρώτου Γυμνασιάρχου, ὅστις ὅπως διατηρήθῃ φρέσκος διὰ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ ἐπιταφίου του

ἔγνω νὰ πορευθῇ κατ' εὐθείαν εἰς τὸ Νεκροταφεῖον ἀφοῦ ἔλαβε νωπὸν ὦν ὡς προπαρασκευαστικὸν τοῦ λάρυγγος.

Ἐν τῷ μεταξύ ὅμως ὁ βουλευτὴς θριαμβεῦει διὰ τοῦ ἑνὸς λόγου, παρατάσσει στρατοὺς, μάχεται, παραβάλλει τὸν Καπετὰν Θανάση πρὸς τὸν Καίσαρα, τὸν Ἀνίβαν, τὸν Ναπολέοντα, τὸν Λη, τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον, ἐκθάπτει ὅλους τοὺς ἥρωας τοῦ ἀγῶνος καὶ κλαίει μαῦρο δάκρυ διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ Πανελληνίου. Ὁ ἐπικήδειος ἐτελείωσε.

Ἀθροοὶ προσέρχονται οἱ συγγενεῖς, οἱ βουλευταὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ τύπου, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ ὁ ἀντιγραφεὺς τοῦ λόγου, κλπ. ὅπως θλίψωσι τὴν δεξιὰν τοῦ ἀναγνώστου. Καὶ ἡ κηδεία προχωρεῖ εἰς τὸ Νεκροταφεῖον, ὅπου πελιδνὸς ἐκ συγκινήσεως ὁ κ. Θαδαῖος ἀναμένει ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἀτυχοῦς Τοσίτσα καταδικασθέντος φεῦ! νὰ ἀκούῃ ὅλας τὰς μωρίας τῶν μεταγενεστέρων. Ὁ ρήτωρ ἀποκαλύπτεται, ξηροβήχει καὶ ἀρχίζει:

«Ἐάν εἶχον τὴν φωνὴν Δημοσθένειον» καὶ ἐξακολουθεῖ ν' ἀπαγγέλλῃ ἀπαράλλακτον τὸν ἐπικήδειον ὡς τὸν ἠκούσατε ἐν τῇ Μητροπόλει ἐκτός, ἐννοεῖται, τοῦ κόμπου καὶ τοῦ σθένους τῆς φωνῆς τοῦ προλαλήσαντος.

Ψιθυρισμοί, συνεννοήσεις διὰ τοῦ ἀγκῶνος, μειδιάματα, γέλωτες ἔτι, ἐπιφέρουσι μικρὰν σύγχυσιν καὶ ὁ ρήτωρ καίτοι κακῶς ἔχων ἐξακολουθεῖ τὸ φωνογραφικόν του ἔργον μέχρι πυθμένος.

Καὶ ἠκούσθη κατὰ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ ἐπιταφίου γέρων φίλος τοῦ μακαρίτου παρωδῶν τὸ γνωστὸν ᾄσμα ἐπὶ μουσικῆς ἐκ τῆς Νόρμας:

Μεταξὺ Ναοῦ καὶ τάφου,
ῥήτορ, τί τὸν βασανίζεις;
Νὰ τὸν θάψουν δὲν ἀφίνεις,
Ν' ἀπαντήσῃ δὲν μπορεῖ!

Οἱ διδύμοι λόγοι τῆς κηδείας τοῦ Τομαρᾶ ἐξακολουθοῦσι νὰ εἶνε μυστήριον, ἀφοῦ ἀπησχόλησαν ἐπὶ μακρὸν καὶ τοὺς ζῶντας καὶ τὸν νεκρόν.

Ὁ πατὴρ τῶν διδύμων πρῶην Γυμνασιάρχης μὴ δυνάμενος νὰ ἐξηγήσῃ τὴν συνάντησιν τῶν ἰδεῶν καὶ φοβηθεὶς τὴν κατὰ κρισιν τῶν ὁμοτέχνων παρεκάλεσε νὰ μὴ δημοσιευθῇ ὁ λόγος του καὶ ὡς βεβαίονται δὲν ἐννοεῖ οὐδὲ διὰ τὸν ἑαυτὸν του νὰ συντάξῃ πλέον λόγον νεκρικόν. Ὁ εὐσχήμων βουλευτὴς ἀναπαύεται ἐπὶ τῶν ἑνῶν δαφνῶν, καὶ ἀπολαμβάνει τῆς

ἐξειδιασμένης ὑπολήψεως τοῦ Γυμνασιάρχου καὶ τῶν μὴ ῥητό-
ρων βουλευτῶν τοῦ κόμματος. Ὁ δὲ Καπετὰν Θανάσης πνέει
μένεα κατὰ τοῦ λογοκλόπου Θαδαίου καὶ τῷ παρασκευάζει
ἐκδίκησιν ἐν τῇ ἄλλῃ ζωῇ.

Τί εἶνε αὐτὸς ὁ κόσμος!

Θ...

ΔΕ ΘΑ ΞΑΝΑΡΘΗΙ

Ναυτόπουλο, πανώργιο παλληκάρι
Τῆς δόλιας μάνας του κρυφὴ χαρὰ
καὶ τῆς καλῆς του τῆς ἀγάπης τὸ καμάρι
ἀρμένιζε σ' ἀλοργηνά νερά.

Μὲ 'μάτια ἢ καλὴ του δακρυσμένα
προσεύχονταν 'μπροστά στὴν Παναγιά
γιά 'κεῖνον ποῦ ἀρμένιζε στὰ ξένα
ἀπ' τὴ φτωχὴ του τὴν ἀγάπη μακρυά.

Στὴν ἄκρη τοῦ 'γυιαλοῦ ἀκουμπησμένη
ἐθώραε τὸν ἥλιο γελαστή
τὴν ὥρα ποῦ ἀρχίναε νὰ σβένη
σὰν νὰ τὸν ῥώταε ἐκεῖνος ἂν θαρθῇ.

Χίλιο λογῆς καράβια ἀρμενίζαν,
μὰ ἓνα ἀπαντήχενε νὰ 'δῇ
κι' ἐλπίδες τὴν καρδιά της ἐδροσίζαν
πῶς ὁ καλὸς της γλήγωρα θαρθῇ.

Μὰ νύφ' ἀκόμα ἦτανε γραφτό της
τοῦ χάρου τὸ φουστάνι νὰ ντυθῇ
καὶ πάει, πάει, ναῦρη τὸν καλὸ της
σὰν ἔμαθε πῶς «Δὲ θὰ 'Ξαναρθῇ».

*Ἐγγραφὸν ἐν Πάτραις κατὰ Σηβρίον 1888.